

11.6.2018

Dnro V/26029/2018

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Valviran lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (HE 52/2017) sekä sosiaali- ja terveysministeriön vastineesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 6.6.2018 pyytänyt Valviralta kirjallista asiantuntijalausuntoa sekä hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (HE 52/2017, myöhemmin tuottajalaki) että sosiaali- ja terveysministeriön vastineesta, jossa käsitellään perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 26/2017 vp) johdosta syntyneitä muutostarpeita kyseiseen lakiehdotukseen. Vastineen liitteenä on sosiaali- ja terveysministeriön muotosehdotukset lakiehdotuksen pykäliin. Vastineessa on perustuslakivaliokunnan lausunnon lisäksi arvioitu myös kevätistuntokaudella perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuultujen asiantuntijoiden lakiehdotuksesta antamia lausuntoja.

Valvira lausuu hallituksen esitykseen sekä sosiaali- ja terveysministeriön vastineeseen seuraavaa:

Yleiset säännökset (1 luku)**Soveltamisala (2 §)***Julkinen – yksityinen -rekisteröinti*

Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan perustuslain ja julkiselle vallalle osoitettujen velvoitteiden näkökulmasta on ongelmallista, että sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä tuotantovastuussa oleva maakunnan liikelaitos olisi yksityisten toimijoiden kanssa saman rekisteröintimenettelyn ja valvonnallisten toimenpiteiden kohteena.

Valviran näkemyksen mukaan julkisten toimijoiden rekisteröinti edistää eri sektorin toimijoiden yhdenvertaisuutta ja yhdenvertaista kohtelua hallinnossa. Valvira pitää julkisten toimijoiden rekisteröintiä positiivisena uudistuksena myös asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämisen kannalta.

Julkisen sektorin valvonta on nykyinsäädännön mukaan mahdollista, joten tuottajalaki ei tuo oikeustilaan merkittäviä muutoksia muutoin, kuin siirtämällä painopistettä jossain määrin ennakolliseen valvontaan. Rekisteriin merkittävät tiedot sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoille annetuista valvontaratkaisuista lisäävät avoimuutta, toimivat parhaimmillaan asiakas- ja potilasturvallisuutta parantavana tekijänä, sekä edistävät eri sektorin toimijoiden yhdenvertaisuutta.

Palvelujen satunnaisuus

Lain soveltamisala on rajattu siten, ettei lakia sovelleta satunnaisiin tai vastikkeettomiin palveluihin. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan palvelujen satunnaisuuden osalta soveltamisalan rajausta jää varsin avoimeksi, minkä vuoksi sääntelyä on syytä täsmentää. Sosiaali- ja terveysministeriö on vastineessaan todennut, ettei satunnaisuuteen perustuva rajausta ole välttämätön, minkä vuoksi satunnaisuuteen perustuva rajausta on poistettu muutosehdotuksesta ja lain soveltamisalaan kuuluvat siis kaikki vastikkeelliset palvelut. Tältä osin soveltamisalaan on otettu myös muutos, jonka perusteella lakia sovelletaan kuitenkin niihin julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka asiakasmaksulainsäädännön tai sen nojalla annettujen päätösten perusteella ovat asiakkaalle vastikkeettomia.

Valviran näkemyksen mukaan satunnaisia palveluja koskevan rajauksen poisto aiheuttaa sen, että palveluntuottajan tulee rekisteröityä tuottaakseen vastikkeellista palvelua yksittäisessä yleisötapauksessa. Yleisötapauksissa on aikaisemmin saatettu tarjota esimerkiksi hemoglobiinin tarkastusta tai verenpaineen mittausta pientä maksua vastaan. Mikäli satunnaisuuteen perustuva rajausta poistetaan kokonaan, ei tällainen toiminta ilman rekisteröintiä olisi siis mahdollista.

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) esitöiden (HE 46/1989 vp, s. 15) mukaan satunnaisesti järjestettävää kurssimuotoista toimintaa ei pidetä terveyden- ja sairaanhoitoon kuuluvana palveluna, vaikka kurssin aikana annettaisiin myös terveydenhuollon palveluja. Satunnaisuuden poisto tuottajalaista aiheuttaisi siis myös sen muutoksen, että tällainen kurssimuotoinen toiminta tulee myös rekisteröidä, mikäli kurssin aikana annetaan terveydenhuollon palveluja.

Lisäksi ongelmallista voi olla Valviran näkemyksen mukaan myös se, että kaikki vastikkeeton toiminta rajataan lain ulkopuolelle. Mahdollista, vaikkakaan ei todennäköistä on, että jotain sellaisiakin toimenpiteitä suoritettaisiin vastikkeettomasti, joiden ehdottomasti tulisi kuulua lainsäädännön ja valvonnan piiriin. On otettava huomioon, että mikäli jokin osa palveluja rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle, ei kyseiseen toimintaa puuttuminen myöskään valvonnan keinoin ole mahdollista.

Valviran näkemyksen mukaan yksi vaihtoehto on sitoa termit ”satunnaisuus” ja ”vastikkeettomuus” yhteen, jolloin soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät ne palvelut, jotka ovat sekä satunnaisia että vastikkeettomia. Tämäkään ei kuitenkaan ratkaise erilaisten kurssimuotoisten tai satunnaisten, mutta vastikkeellisten palvelujen tuottamista ilman rekisteröintiä.

Kotipalvelun tukipalvelut

Perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta koskevassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että kotipalvelun tukipalvelut on rajattu lakiehdotuksen ulkopuolelle. Lisäksi Hyvinvointialanliitto on lausunnossaan tuonut esille, että kotipalvelun tukipalvelujen arvonnäköalaverottomuus tulisi turvata.

Valviran katsoo, että kotipalvelujen tukipalvelut on nykyainsäädännössäkin rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tässä on ongelmana kuitenkin se, että kotipalvelujen tukipalvelujen osalta on käytännössä harjoitettu toimintaa myös tavoin, joita ei voida pitää asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamisen näkökulmasta merkityksettöminä. Esimerkiksi kotipalvelujen tukipalveluihin liittyvä turvahälytysten vastaanotto ja siihen liittyvä asiakaskäynti on Valviran näkemyksen mukaan syytä ulottaa lainsäädännön soveltamisalan piiriin nykysääntelyä selkeämmin. Nykylainsäädännön valossa on ollut epäselvää, luetaanko kyseinen palvelu asiakaskäynteineen kotipalveluun vai kotipalvelun tukipalveluun, minkä vuoksi käytännöt palvelun toteuttamisessa ovat vaihdelleet. Valviran näkemyksen mukaan turvahälytysten vastaanotto ja siihen liittyvä kotikäynti ovat sellaista palvelutoimintaa, jota ei voida rajata lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Tukipalvelun sitominen rekisteriin informatiivisesti ja palveluntuottajan pyynnöstä on ongelmallista, sillä se voi aiheuttaa vaihtelevuutta kyseisen palvelun rekisteröinnissä. Vaikka kotipalvelun tukipalveluja ei katsottaisi lain soveltamisalaan kuuluviksi palveluiksi, tulisi kyseisen palvelun rekisteröintiä koskevan sääntelyn olla Valviran näkemyksen mukaan kuitenkin selkeämpää siten, että kotipalvelun tukipalvelu joko merkitään rekisteriin tai sitä ei merkitä. Tämä myös edistää Valviran näkemyksen mukaan valinnanvapauden toteutumista, sillä kaikista kotipalveluntuottajista olisi rekisteristä nähtävissä samat tiedot.

Määritelmät (3 §)

Terveyspalvelun määritelmä

Valvira toteaa, että terveyspalvelun määritelmää koskevan 3 §:n 3 kohta on edelleen ongelmallinen kohdassa käytetyn ilmaisun ”muun vastaavan käsittelyn” osalta. Ilmauksen ”muu vastaava käsittely” sitominen potilaan terveydentilan määrittämiseksi, hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviin toimenpiteisiin on vaikeaa ymmärtää muuna, kuin läheisesti potilaan terveyden- ja sairaanhoidollisessa tarkoituksessa tehtävänä toimenpiteenä. Myös ilmaus ”jossa käytetään lääketieteellisiä menetelmiä, tai joka perustuu lääketieteeseen” vaikuttaa väljentävän määritelmää ennalta arvaamattoman laajaksi. Valviran näkemyksen mukaan lausuntokierroksella olleen lakiluonnoksen määritelmä ”potilaan terveydentilan määrittämiseksi, hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, taikka muita, vaativaa lääketieteellistä osaamista edellyttäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt, tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä” on nykyisen ehdotuksen muotoilua selkeämpi ja tarkkarajaisempi.

Palveluyksikön sekä yhteisen palveluyksikön määritelmät

Tuottajalakiehdotuksen muutosehdotuksessa käytetään käsitettä ”yhteinen palveluyksikkö”, jolla tarkoitetaan lakiehdotuksen 3 §:n 5 kohdan mukaan ”palveluyksikköä, jossa toimivat palveluntuottajat ovat sopimuksella valinneet valtuutetun palveluntuottajan edustamaan heitä valvontaviranomaisessa sekä vastaamaan heidän puolestaan tietyistä velvoitteista”. Valvira pitää sanan vastuullinen palveluntuottaja korvaamista valtuutetulla palveluntuottajalla tarkoituksenmukaisena, mutta edelleen Valvira pitää yhteisen palveluyksikön käsitettä ja siihen liittyviä säännöksiä epäselvinä ja ristiriitaisina.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan useaan otteeseen, että kyseessä on ainoastaan toisten palveluntuottajien edustaminen, eräänlainen lakisääteinen valtakirja, jonka perusteella vastuulliseksi palveluntuottajaksi valittu voi hoitaa muiden yhteisen palveluyksikön palveluntuottajien asioita viranomaisessa. Vastuulliselle (muutoksen myötä valtuutetulle) palveluntuottajalle ei kuitenkaan siirry direktiovaltaa, vaan kaikki osalliset säilyttävät oikeudellisen asemansa ja vastaavat itsenäisesti omista velvoitteistaan. Osassa lakiehdotuksen säännöksistä käsitellään ”yhteisestä palveluyksikköä”, kuin kyseessä olisi yksi palveluntuottaja (esimerkiksi 8 §:n 4 momentti ja sen perustelut sekä 9 §:n 1 momentti ja sen perustelut), mikä on omiaan sekoittamaan käsitteitä ja vastuusuhteita.

Yhteisen palveluyksikön käsite voi Valviran näkemyksen mukaan johtaa potilaita ja asiakkaita harhaan, sillä potilaalle tai asiakkaalle voi helposti syntyä käsitys siitä, että yhteinen palveluyksikkö vastaa ongelmatilanteissa myös järjestykseen kuuluvan yksittäisen palveluntuottajan toiminnasta, mikä ei kuitenkaan pidä lakiehdotuksen mukaan paikkaansa.

Valviran näkemyksen mukaan valtuutetun palveluntuottajan todellinen vastuu tulisi ehdotuksessa selkiyttää. Valviran näkemyksen mukaan ei ole riittävää, että lakiehdotuksen perusteluista käy ilmi, että jokainen palveluntuottaja vastaa omasta toiminnastaan myös yhteisen palveluyksikön osalta. Valviran näkemyksen mukaan palveluntuottajan vastuu omasta toiminnastaan myös yhteisessä palveluyksikössä tulisi ilmetä suoraan laista. Valvira ehdottaa, että yhteisessä palveluyksikössä toimivan palveluntuottajan vastuu omasta toiminnastaan sijoitettaisiin esimerkiksi lakiehdotuksen 19 §:n yhteyteen.

Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä

Tuottajalakiesityksen 3 §:n 7 kohdassa on määritelty vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava palveluyksikkö viittaamalla sosiaalihuoltolain 33 a §:n määritelmään, mikä ei Valviran näkemyksen mukaan avaa vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön käsitettä riittävällä tavalla. Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentin mukaan vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava yksikkö tulee tarkastaa ennen toimintayksikön rekisteröintiä ja myös tästä näkökulmasta katsottuna tulee olla selvää, milloin tarkastus tulee tehdä ja milloin ei.

Valviran näkemyksen mukaan vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön käsitettä tulee laajentaa lakiin siten, että määritelmä sisältää myös sosiaalihuoltolain 3 §:n 3 ja 4 kohdissa määritellyt asiakasryhmät.

Sosiaali ja terveystalvelujen rekisteröinti (3 luku)

Palveluntuottajan ja palveluyksikön erillinen rekisteröinti sekä ennakotarkastukset

Palveluyksikön rekisteröinti palveluntuottajan ilmoittamien tietojen perusteella ilman ennakkollista varmistumista siitä, että toiminta täyttää sille laissa määritellyt vaatimukset ei perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ole täysin ongelmatonta. Valvira yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen. Lakiehdotuksen

11.6.2018

Dnro V/26029/2018

perusteella ennakollinen valvonta kutistuu entisestään, jolloin paine jälkikäteisessä valvonnassa kasvaa. Ottaen huomioon erilaisten palvelujen laajan kirjon ja palvelujen erilaisen luonteen, on ennakkotarkastusten kohdentaminen riskejä analysoiden perusteltua. Valvira pitää perusteltuna, että sertifiointia koskeva 17 § ehdotetussa muodossaan mahdollistaa tarvittaessa tapahtuvan ennakollisen tarkastuksen. Valviran katsoo, ettei kaksivaiheinen rekisteröintimenettely todellisuudessa välttämättä vähennä hallinnollista taakkaa.

Valviran toistaa näkemyksensä siitä, että valvonnan kohdistaminen palveluyksikköön on ongelmallista. Sosiaali- ja terveysministeriö tuo vastineessaan esille, että valvontatoimenpiteet kohdistetaan palveluyksikön lisäksi toiminnasta vastuussa olevaan oikeus- tai luonnolliseen henkilöön, eli palveluntuottajaan. Valvira näkee tässä ongelmallisena sen, että omistajanvaihdostilanteissa vastuuseen voi joutua sellainen taho, joka ei tosiasiallisesti ole vastuussa niistä seikoista, joista valvontatoimenpiteet ovat aiheutuneet. Tällöin rekisteriin merkittävä tieto valvontaseuraamuksista kohdistuu sellaiseen palveluntuottajaan, joka ei ole tosiasiallisesti voinut vaikuttaa seuraamusmerkinnän syntymiseen.

Palveluntuottajien rekisteri (10 §)

Valvira kannattaa sosiaali- ja terveysministeriön ehdottomia muutoksia lakiehdotuksen 10 §:n 2 momenttiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastineen liitteen 10 §:n 3 momentin muutosehdotuksessa on rekisteriin merkittävien tietojen osalta säädetty rekisteröitäväksi kaikki hallinnollinen ohjaus. Valvira toistaa näkemyksensä siitä, että osa lakiehdotuksen 26 §:n tarkoittamista hallinnollisen ohjauksen seuraamuksista on hyvin lieviä, että niiden merkitsemisellä rekisteriin ei ole käytännön merkitystä valvonnan tai muiden tahojen tiedonsaannin kannalta. Valviran näkemyksen mukaan hallinnollisesta ohjauksesta rekisteriin tulisi merkitä ainoastaan huomautuksen antaminen.

Valvira kannattaa sosiaali- ja terveysministeriön muutosehdotuksia julkista tietopalvelua koskevaan pykälään (11 §).

Rekisteröinnin edellytykset

Palveluntuottajaa koskevat yleiset edellytykset (2 luku)

Perustusvaliokunta on lakiehdotusta koskevassa lausunnossaan tuonut esille sen, että lakiehdotuksen ja sen perustelujen valossa jää epäselväksi, miten rekisteröintiviranomainen arvioi palveluntuottajan luotettavuutta taloudellisten edellytysten osalta ja sääntelyä on syytä tältä osin täsmentää. Myös KHO on todennut, että lainsäädännön tulee perusoikeuksien yleisten rajoitusperusteiden mukaisesti täyttää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset.

Valvira yhtyy perustuslakivaliokunnan ja KHO:n näkemyksiin sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden osalta, vaikka katsookin, että viranomaiselle tulee jättää asiassa myös harkintavaltaa. Valvira kannattaa rekisteröintimenettelyssä palveluntuottajan ja palveluyksikön taloudellisten toimintaedellytysten arviointia koskevaa ehdotusta, mutta sääntelyn selkeyden vuoksi perusteluihin tulisi

11.6.2018

Dnro V/26029/2018

selkiyttää harkintavallan rajoja. Valvira katsoo, että lakiehdotukseen tulisi myös lisätä säännökset siitä, että kaupparekisteristä poistettu tai konkurssiin mennyt palveluntuottaja ja sen vastuulla olevat palveluyksiköt voidaan poistaa rekisteristä kaupparekisteristä poiston tai konkurssin seurauksena. Konkurssiin menneen palveluntuottajan osalta lisävaatimuksena tulisi luonnollisesti olla se, rekisteristä poisto on mahdollista vain tilanteissa, joissa konkurssipesä ei jatka palveluntuottajan toimintaa.

Rekisteröinnin edellytykset ja ehdot (18 §)

Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan lakiehdotuksen 2 luvun säännöksiä on syytä täsmentää, sillä palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset on lakiehdotuksessa määriteltä osittain avoimesti. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että lakiehdotuksen 18 §:n momentin mukaisten asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi asetettavat välttämättömät ehdot voivat merkitä pitkälle meneviä rajoituksia elinkeinon tai ammatinharjoittajalle.

Valviran toteaa, että jo nykytilassa palveluntuottajalle on ollut mahdollista asettaa välttämättömiä ehtoja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Valviran näkemyksen mukaan asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen välttämättömillä palvelulle asetettavilla ehdoilla ei puutu palveluntuottajan elinkeino- tai ammatinharjoittamisen vapauteen enempää, kuin nykyinenkään lainsäädäntö. Ehtojen tarkoituksena on nykyisen lain aikana ollut varmistaa asiakas- ja potilasturvallisuus ja käytännössä ehdot ovat koskeneet henkilökunnan määrää, tilojen soveltuvuutta kyseiseen palvelutoimintaan tai erilaisten lupien saamista ennen palvelutoiminnan aloittamista (esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen myöntämää turvallisuuslupaa). Valviran näkemyksen mukaan palvelulle tarvittaessa asetettavat ehdot ovat välttämätön osa lainsäädäntöä, jotta asiakas- ja potilasturvallisuus voidaan riittävällä tavalla ennakkolisesti turvata. Tältä osin Valvira toteaa, että lakiehdotuksen 18 §:n tehdyt muutokset ovat riittävät ja antavat edelleen mahdollisuuden välttämättömien ehtojen asettamiselle ja viranomaisen harkintavallan käytölle.

Valvira yhtyy perustuslakivaliokunnan käsitykseen siitä, että laista tulee ilmetä suoraan, mikäli rekisteröinti voidaan myöntää myös määräajaksi. Nykylainsäädäntö ei mahdollista luvan myöntämistä määräajaksi, joten asian selkeyttämiseksi Valvira katsoo, että tuottajalain säännöksistä tulee ilmetä yksiselitteisesti määräaikaisen rekisteröinnin mahdollisuus, mikäli oikeustilaa on tältä osin tarkoitus muuttaa. Lakiehdotuksen 18 §:n muutoksessa ilmenevä rekisteröinnin määräaikaaisuudesta säätävä kohta on kuitenkin sijoitettu valvontaviranomaisen välttämättömiä ehtoja koskevaan momenttiin, minkä vuoksi epäselväksi jää se, voiko palveluntuottaja hakea tietyn palvelutoiminnan rekisteröintiä vain määräajaksi.

Määräaikainen rekisteröinti, vaikka se avaa myös mahdollisuuksia, ei Valviran näkemyksen mukaan ole kuitenkaan täysin ongelmaton. Määräaikainen rekisteröinti mahdollistaisi toistaiseksi voimassa olevaa rekisteröintiä paremmin pienten, kurssiluontoisten tapahtumien tai yleisötilaisuuksien järjestämisen (mikäli nämä on tarkoitus ottaa lain soveltamisalan piiriin). Toisaalta määräaikainen rekisteröinti voisi aiheuttaa viranomaiselle lisää hallinnollista taakkaa, koska lyhytkestoisten tapahtumien määräaikaisesta rekisteröinnistä tulisi kuitenkin tehdä päätös. Samoin määräaikaisen rekisteröinnin mahdollisuus tulisi huomioida myös uudessa palveluntuottajien rekisterissä jo kehitysvaiheessa.

Rekisteristä poistaminen (28 § ja 29 §)

Valviran näkemyksen mukaan palveluntuottajan rekisteristä poistamista koskevan lakiehdotuksen 28 §:n tulisi tarkentaa siten, että konkurssiin mennyt tai kaupparekisteristä poistettu palveluntuottaja ja sen vastuulla olevat palveluyksiköt voidaan poistaa rekisteristä konkurssin tai kaupparekisteristä poistamisen seurauksena. Valvira kiinnittää huomiota myös siihen, ettei palveluntuottajaa koskevaan rekisteristä poistamiseen ole lisätty olennaisuusvaatimusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lakiehdotuksen muutoksia koskevassa vastineessaan korjannut rekisteristä poistamisen edellytyksiä koskevaa pykälää perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta siten, että palveluyksikköä koskevan rekisteröinnin poistaminen on mahdollista, mikäli palvelu ei olennaisilta osin täytä lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettyjä toimintaedellytyksiä. Valvira pitää muutosta suotavana, mutta katsoo, että olennaisuuden käsitettä toimintaedellytysten yhteydessä tulee selkeyttää lakiehdotuksen perusteluissa.

Sosiaali- ja terveystalvelujen valvonta (4 luku)

Perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta koskevassa lausunnossaan katsonut, että valvontaa koskevat pykälät perustuvat viranomaiselle varsin paljon harkintavaltaa jättäviin säännöksiin ja valvontatoimivaltuuksia olisi tarpeen säännellä tarkkarajaisilla velvoittavilla normeilla.

Valvira katsoo, että lakiehdotuksen jälkikäteistä valvontaa koskevat säännökset, rekisteröinnin poistamiseen ja peruuttamiseen liittyviä säännöksiä lukuun ottamatta, vastaavat pitkälti voimassa olevan yksityistä ja julkista sektoria koskevien lakien säännösten kanssa rekisteröinnin poistamiseen ja peruuttamiseen liittyviä säännöksiä. Valvira katsoo edelleen, että tuottajalakiehdotukseen otettavat nykyiseen valvontasäätelyyn nähden uudet säännökset, kuten 22 §:n ohjaus- ja arviointikäyntejä koskevat säännökset sekä 23 §:ään sisältyvät valvontaviranomaisen harkintavaltaa ja valvonta-asioiden vanhentumista koskevat säännökset, ovat kannatettavia.

Valvontaviraston tarkastuskäyntejä koskevan lakiehdotuksen 25 §:n 1 momentissa ei mainita, että tarkastukseen tulee olla perusteltu syy. Lakiehdotuksen perusteluissa kuitenkin ilmenee, että tarkastukseen on nykyisen säätelyn tavoin oltava perusteltu syy. Valviran näkemyksen mukaan perustellun syyn vaatimus tulee poistaa lakiehdotuksen perusteluista, jotta säätely mahdollistaisi tarkastusten tekemisen myös satunnaisesti valikoituihin kohteisiin tai riskianalyyysiin perustuen. Valvira katsoo, että tämän tulisi koskea myös palvelujen tuottamiseen liittyviä tarkastuksia.

Muutoksenhaku (5 luku)

Valvira toteaa, että lakiehdotuksen muutosehdotukseen perustuslakivaliokunnan ja professori Olli Mäenpään lausuntojen perusteella tehdyt muutosehdotukset ovat kannatettavia.

Erinäiset säännökset (6 luku)*Asiakas- ja potilasrekisterit ja vastuut (34 §)*

Valvira toteaa, että pykälään otettu kansaneläkelaitoksen rekisterinpitovuus- tuuta koskeva säännös kansaneläkelaitokselle siirretyistä, toimintansa lopetta- neiden palveluntuottajien paperimuodossa olevien asiakas- ja potilasasiakirjo- jen säilyttämisestä, on toivottu lisäys lakiehdotukseen. Valvira katsoo, että kan- saneläkelaitoksen rekisteripitovuus- tuuta koskevaa säännöstä on laajalti odotettu ja näin ollen se erittäin kannatettava. Myös muita kyseiseen pykäläehdotuk- seen esitettyjä muutoksia Valvira pitää perusteltuina.

Palveluntuottajilta perittävät vuosimaksut (36 §)

Valvira kyseenalaista rekisteröintiin liittyvien kustannusten korvaamista koske- van 36 §:n 2 momentissa säädetyn vuosimaksun määrän, 67 euroa. Valviran näkemyksen mukaan muutosehdotuksessa säädetyn vuosimaksun määrä ei ole riittävä, eikä kyseistä määrän perustetta ole sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa selvennetty. Valviran näkemyksen mukaan palveluntuottajien yh- denvertaisuuden varmistamiseksi vuosimaksun määrä tulisi nykyisin voimassa olevan sääntelyn tavoin perustua palveluntuottajan kokoon ja toiminnan laajuuteen. Nyt voimassa olevassa maksuasetuksessa vuosimaksun suuruus on si- dottu palveluntuottajan vastuulla olevien toimipaikkojen määrään. Valvira kat- soo, että myös tuottajalakiehdotuksessa vuosimaksun määrä tulee sitoa palve- luntuottajan vastuulla olevien palveluyksiköiden määrään.

Nykyisin palveluntuottajan vuosimaksu määräytyy asetuksen mukaan siten, että vuosimaksu on 500 euroa jokaista viittä (5) palveluyksikköä kohden. Tähän summaan peilattuna nyt lakiehdotuksen muutoksessa oleva 67 euroa ei riitä kattamaan edes rekisteröintiin liittyviä välittömiä kuluja. Lisäksi uuden rekiste- röintimenettelyn valmisteluun ja ylläpitämiseen, sekä esimerkiksi uuden palve- luntuottajien rekisterin (Soterin), lomakepohjien ja erilaisten ohjeiden uusimi- nen tulee aiheuttamaan kustannuksia, joita tulisi voida kattaa vuosimaksulla.

Palveluntuottajien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on myös kohtuu- tonta, että jokainen palveluntuottaja maksaa saman vuosimaksun riippumatta siitä, kuinka suuresta palveluntuottajasta on kyse. Isolla palveluntuottajalla on useita toimipaikkoja ja toiminta on laaja-alaista, kun taas pienellä palveluntuot- tajalla voi olla vain yksi toimipaikka, jossa pitää vastaanottotoimintaa. Isomman toimijan, jolla on enemmän palveluyksiköitä, kohdalla vuosimaksun määrän on perusteltua olla suurempi, sillä myös vuosimaksuun sisältyvää palvelua, kuten ohjausta ja neuvontaa, on luonnollisesti enemmän, kuin mitä pienen palvelun- tuottajan kohdalla. Valvira katsoo, että vuosimaksun määrän tulisi korreloida palveluntuottajan kokoon ja toiminnan laajuuteen.

Lisäksi Valvira toteaa, että vuosimaksusta tulee säätää lailla, mutta Valviran näkemyksen mukaan vuosimaksun euromääräinen summa tulisi määritellä lain liitteessä, kuten esimerkiksi alkoholilain uudistuksessa on tehty.

11.6.2018

Dnro V/26029/2018

Lakiehdotuksen muutosehdotuksessa ei ole säännelty sitä, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maksun määrästä. Asetuksella voidaan ehdotetun muutoksen mukaan antaa tarkempia säännöksiä vain vuosimaksun perinnästä sekä Valviralle suoritettavasta mak-suosuudesta. Asetuksella tulisi voida antaa tarkempia säännöksiä myös mak-sun määrästä. Valvira katsoo, että maksun määräytymisen peruste tulee sää-tää lailla, mutta maksun määrää tulisi säännellä joko lain liitteessä, kuten alko-holilain uudistuksessa on tehty, taikka asetuksella.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (7 luku)

Valvira katsoo, että lakiehdotuksen voimaantulosäännökset ovat alkujaankin olleet tiukat. Nyt lakiehdotuksen käsittelyn edelleen viivästyessä, tulisi lain voi-maantuloa Valviran näkemyksen mukaan lykätä, jotta uuteen sääntelyyn liitty-vät valmistelut, kuten esimerkiksi rekisteröintimenettelyt, uusi palveluntuotta-jien rekisteri, sähköinen asiointi, saadaan suoritettua viranomaisissa ennen lain voimaantuloa. Valvira katsoo, että lain voimaantuloa tulee lykätä siten, että uusi tuottajalaki tulee voimaan aikaisintaan 1.6.2019. Valvira toteaa, että myös siir-tymää koskevaa säännöstä tulee muuttaa siten, että siirtymäsäännöksen voi-massaoloaikaa pidennetään samassa suhteessa voimaantulosäännöksen kanssa.

Valvira huomauttaa, että lakiehdotuksen muutosehdotuksessa, toimivaltaista viranomaista siirtymäkaudella koskevassa 43 §:ssä käytetään Valviran sijaan nimitystä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Valvira katsoo, että myös kyseisessä pykälässä tulisi selkeyden vuoksi käyttää nimitystä Valvira.

Lakiehdotuksen muutosehdotuksen 43 §:n 3 momentissa on esitetty, että kaikki uusia palveluntuottajia koskevat rekisteröintihakemukset käsittelee siir-tymäkauden aikana Valvira. Valvira pitää tätä ratkaisua tarkoituksenmukaisena toiminnan yhdenmukaistamiseksi jo alkuvaiheessa. Valvira pitää 43 §:n sään-nöksiä kannatettavina, sillä edellytyksellä, että Valvira saa tehtävään riittävät resurssit.

Ratkaistu: 11.06.2018

Ratkaisija: Kujala Ritva

Virka-asema: Hallintojohtaja

Esittelijät:

Kuoksa Mirka-Tuulia, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu

asiankäsittelyjärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.